

WOLONTARIAT dla zabytków kaszubskiej Nordy '2017

chrońmy **DOM POMORSKI**
i zabytkowe świece

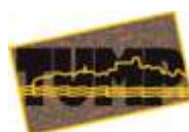
NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA
NATIONAL HERITAGE BOARD OF POLAND

Wolontariat
dla dziedzictwa

WOJEWÓDZTWO POMORSKIE

PROJEKT

Wolontariat dla zabytków KASZUBSKIEJ NORDY

Werblinia

Wolontariat dla zabytków kaszubskiej Nordy ma na celu uwrażliwienie społeczności lokalnej na walory kulturowe "domu pomorskiego". Ewaluacja zrealizowanego w 2016 roku projektu wskazała na potrzebę poszerzenia tematyki o zabytki ruchome i zajęcia konserwatorskie. Ponieważ na Nordzie zachowało się kilkadziesiąt obiektów ludwisarstwa gdańskiego - świeczników, wymagających oczyszczenia pod nadzorem konserwatorskim - także te zabytki zostały włączone w projekt promujący wolontariat na rzecz zabytków.

Zadaniem projektu jest wzbudzenie potrzeby zachowania tych fenomenów kulturowych i wzmocnienie społecznej opieki nad zabytkami kaszubskiej Nordy. Projekt ma na celu popularyzację społecznej troski o dziedzictwo kulturowe Pomorza w społeczności Pomorzan o zróżnicowanym statusie społecznym, wieku i dobrostanie osobistym.

Na całość projektu złożyły się 4 moduły:

1. **obóz dla wolontariuszy**
2. **warsztaty dla młodzieży**
3. **warsztaty dla seniorów**
4. **warsztaty konserwatorskie**

oraz **wernisaż wystawy fotograficznej** pt. *Robert Mach. FOTO*

(uczestnik ubiegłorocznego projektu pt. *Wolontariat dla zabytków. Chronimy DOM POMORSKI*) w dniu 6 września 2017 r. w sali ekspozycyjnej Parku Kulturowego Osada Łowców Fok w Rzućwie. Dopełnieniem projektu jest **konferencja** przeprowadzona w dn. 27 października 2017 r. w Żelistrzewie z udziałem Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku i dyrektora gdańskiego oddziału Narodowego Instytutu Dziedzictwa z **wernisażem wystawy fotograficznej** pt. *Wolontariat dla zabytków kaszubskiej Nordy* oraz **opracowanie materiałów informacyjnych z zakresu ochrony dziedzictwa kultury Pomorza**.

Wolontariat dla zabytków kaszubskiej Nordy...

DOM POMORSKI KASZUBSKA NORDA

Tupadły

Chłapowo

Żelistrzewo

Puck

Jastarnia

Kaszubska Norda to północna część Kaszub. Na tym terenie charakterystycznymi obiektami są **domy mieszkalne murowane z czerwonej cegły ceramicznej w okresie od 3 ćw. XIX w. do 1 poł. XX w.** Zazwyczaj to domy wiejskie, albo w małych miasteczkach. Najczęściej dość wysokie parterowe, z podpiwniczeniem, wysokim poddaszem na ścianie kolankowej, niekiedy z zagospodarowaną facjatą. Kryty dachówką ceramiczną, rzadziej czarnym łupkiem (kąt spadku połaci wynosił 45°) lub papą (kąt spadku 22,5° albo blisko 12°). Fronton domu z wejściem flankowanym oknami, często wieńczy naczółek nad facjatą. Stolarkę budowlaną wyróżniał zwykle wysoki poziom technologiczny, a detal operujący ozdobnym żłobkowaniem i profilowaniem podkreślał standard obiektu. Wnętrze z wyodrębnieniem części reprezentacyjnej z dostępem od frontu, zachowało również układ kuchni ze spiżarnią i wyjściem na podwórze gospodarcze. Dość często w kuchni była zainstalowana ręczna pompa głębinowa.

1

Starzyno

Wolontariat dla zabytków kaszubskiej Nordy...

PROJEKT Wolontariat dla zabytków KASZUBSKIEJ NORDY

Projekt pt.: "WOLONTARIAT dla zabytków kaszubskiej Nordy"
realizowany przez TOWARZYSTWO UPIĘKSZANIA MIASTA PUCKA
prof. Daniel Duda, patron projektu
dr Danuta Dettlaff, koordynator projektu
dr Jan P. Dettlaff, koordynator plastyczny
Agnieszka Pietrzak, administracja projektu

Zdjęcia zostały wykonane przez uczestników obozu
WOLONTARIAT dla zabytków kaszubskiej Nordy.

Opracowanie folderu:
dr Danuta Dettlaff
dr Jan P. Dettlaff

Projekt graficzny:
dr Jan P. Dettlaff

Wydawca:
Towarzystwo Upiększania Miasta Pucka

Puck 2017

Opieka medialna i promocja projektu:
TTM, Radio Kaszëbë, Kaszuby24,
Dziennik Bałtycki, Nadmorski24.pl

Druk:
BWM Studio
studio@bwm.pl

ISBN 978-83-60957-23-3

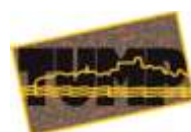
Projekt jest dofinansowany ze środków
NARODOWEGO INSTYTUTU DZIEDZICTWA – **Wolontariat dla dziedzictwa**
i WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA
NATIONAL HERITAGE BOARD OF POLAND

WOJEWÓDZTWO POMORSKIE

DOM POMORSKI KASZUBSKA NORDA

Sławoszyno

Jastarnia

Swarzewo

Żelistrzewo

3

DOM POMORSKI był następcą starego typu chaty szachulcowej, do końca XX w. licznie występujący na Kaszubach, nadawał regionowi charakterystyczny obraz określający przynależność do Pomorza.

W ostatnich 2 dziesięcioleciach (wobec mody na tynki mineralne zakładane na warstwie styropianu) jest silnie "modernizowany" poprzez zmianę kształtu i wymiarów okien, drzwi i oklejanie elewacji styropianem oraz zakładanie tynków i bezplanowe przybudówki albo bywa całkowicie dewastowany i rozbierany.

Domatowo

Żelistrzewo

Wolontariat dla zabytków kaszubskiej Nordy...

DOM POMORSKI

Sławoszyno

Chałupy

Chałupy

4

Podstawowym detalem architektonicznym konstytuującym estetykę domu pomorskiego są ceglane gzymsy kostkowe, ceglane lizeny, nadproża, węgary i odrzwia. Zachowanie tych elementów albo ich obróbka dostosowana do stylistyki całości elewacji poprzez użycie okładziny ceramicznej, terakoty bądź tynku umożliwiają korektę pierwotnych podziałów architektonicznych. Zdecydowanie burzy harmonię fasad przypadkowa i chaotyczna zmiana wielkości i rozkładu otworów okiennych i drzwiowych oraz zastosowanie niejednorodnej stolarki budowlanej. Modernizacja podnosząca komfort użytkowy domu pomorskiego powinna być dostosowana do pierwotnej estetyki architektury ceglanej, podkreślać jej urodę, wykorzystywać potencjał unikatowości obiektu.

Żarnowiec

Domatowo

Bładzikowo

Żelistrzewo

Gnieźdzewo

Gnieźdzewo

DOM POMORSKI funkcjonował w zespole architektoniczno-użytkowym *siedliska gburskiego*, zyskując bardziej reprezentacyjną formę. Wówczas fronton poprzedzał ogród kwiatowy, a czworobok podwórza gospodarskiego zamykały: stodoła i budynek gospodarczy łączący w bryle pod wspólnym dachem funkcje stajni, obory, chlewa i szopy; siedlisko dopełniała zagłębiona w ziemi murowana wolnostojąca piwnica i wolnostojący piec chlebowy. Skromniejsze rozwiązania prezentowały siedliska zagrodników; skromniejszy ceglany dom posadowiony był w zabudowie gospodarskiej o mniejszej kubaturze. Natomiast *siedliska rybaków zatokowych*, zachowując podstawowe funkcje *siedlisk zagrodników*, operowały jeszcze bardziej uproszczonym programem architektonicznym: niski dom ceglany był lokowany w sąsiedztwie obórki połączonej z niewielkim chlewikiem. Elementem charakterystycznym była wówczas drewniana szopa na sprzęty rybackie oraz wędzarnia.

Sławoszyno

DOM POMORSKI

Puck

Karwia

Oblicze domu pomorskiego - na pewno wymaga troski...
Jak dobry makijaż z każdej kobiety wydobydzie piękno,
tak **właściwy makijaż jest niezbędny także dla budynków**,
na których czas i ludzka nieroztropność pozostawiły ślady...

6

Jastarnia

Żarnowiec

Sławoszyno

Wolontariat dla zabytków kaszubskiej Nordy...

DOM POMORSKI KASZUBSKA NORDA

Połczyno

Jastarnia

Domatowo

DOM POMORSKI i zabudowa *siedlisk gburskich* są fenomenem architektonicznym wprowadzonej na pomorskiej wsi w k. XIX w. gospodarki kapitalistycznej. Rozwój systemu kredytowego umożliwił rolnikom inwestycje w gospodarstwa; wspierany przez administrację pruską, dodatkowo był stymulowany przez policję budowlaną. To w tym okresie utrwalił się model zalecany w budownictwie wiejskim (swoisty prototyp tzw. projektu typowego), wypełniający wymogi bezpieczeństwa przeciwpożarowego i tzw. higienicznego stylu życia. Rozwój lokalnego budownictwa umożliwiła dostępność cegły ceramicznej, produkowanej w dość powszechnie zakładanych wówczas cegielniach.

Wchodząc w XXI wiek z kilkuset obiektów pozostało kilkadziesiąt zabytków, które przy wsparciu służb konserwatorskich można ochronić przed zniszczeniem albo przywrócić im pierwotny walor estetyczny. To od naszego pokolenia zależy, czy **dom pomorski** będzie na Pomorzu trwał...

7

Brudzewo

Puck

Wolontariat dla zabytków kaszubskiej Nordy...

DOM POMORSKI KASZUBSKA NORDA

Żelistrzewo

Ostrowo

8

Zawsze architektura świetnie komponuje się z zielenią. Ale warunkiem jest właściwy dobór zarówno wprowadzonej barwy tynków, pokroju i wielkości roślin, jak i otoczenia tzw. małej architektury. Na pewno **troska o dom pomorski i piękno jego otoczenia** ukształtuje końcowy efekt recepcji dziedzictwa kulturowego Pomorza...

Jastarnia

Gnieźdźewo

Wolontariat dla zabytków kaszubskiej Nordy...

DOM POMORSKI KASZUBSKA NORDA

Dębogórze

Tupadły

Mrzezino

Poszukiwanie nowych rozwiązań użytkowych może podnosić walory domu pomorskiego, ale istotą modernizacji powinno być w równym stopniu **odniesienie do pierwowzoru poprzez rekonstrukcję**, co wprowadzanie nowoczesnych rozwiązań wkomponowanych harmonijnie w stylistykę obiektu...

9

Mrzezino

Żelistrzewo

Wolontariat dla zabytków kaszubskiej Nordy...

CZYSZCZENIE

Renowacja i konserwacja ceglanego muru...

Czerwona cegła zawsze może wyglądać pięknie. Niestety, upływający czas nie zawsze był dla niej łaskawy, dlatego warto wiedzieć, jak przywrócić jej urodę...

Tynk

Jeżeli ceglany mur został wtórnie pokryty tynkiem, należy się go pozbyć. Skuwanie powinniśmy wykonywać ostrożnie, ręcznie, mniejszymi młotkami, czasem z pomocą dłuta i metalowej szczotki. Mimo, że to czynność pracochłonna, należy wykonać ją dokładnie.

Czyszczenie

Jeżeli budynek nie był otynkowany, należy oczyścić mur z brudu. Pierwszym krokiem będzie dokładne umycie ceglanego muru myjką ciśnieniową. Strumień wody powinien dokładnie i silnie penetrować powierzchnię, oczywiście bez uszkodzenia spoiwa. Mokra cegła będzie łatwiejsza do dalszej obróbki, czyli szorowania. Można wykonać je ręcznie za pomocą szczotki ryżowej lub drucianej (należy sprawdzić czy szczotka nie pozostawia wyraźnych śladów). Jeżeli cegła jest w dobrym stanie, można skorzystać z polerskiej maty drucianej oraz wiertarki, co znacznie przyspiesza pracę. Zdecydowanie najszybszą, najskuteczniejszą, ale też i najdroższą metodą jest piaskowanie. Piaskowanie wymaga specjalistycznego sprzętu, który można także wypożyczyć do indywidualnego użytkowania.

Należy pamiętać, że każde szorowanie i szlifowanie wywołuje znaczne pylenie, dlatego do wszelkich prac niezbędne jest zabezpieczenie dolnych i górnych dróg oddechowych oraz oczu. Najlepiej wykonywać te prace latem i w miarę możliwości osłonić budynek gęstą siatką lub wysokim ogrodzeniem. Koniecznie należy zamknąć wszystkie okna. Pylenia można uniknąć stosując hydropiaskowanie, jednak ta metoda może być zastosowana w przypadku cegły glazurowanej, klinkierowej albo dobrze wypalanej. Ponieważ może uszkodzić strukturę cegły, zawsze należy wykonać próbę na fragmencie muru.

Połczyno

DOM POMORSKI KASZUBSKA NORDA

Połchowo

Bładzikowo

11

Chałupy

Zwartowo

Wolontariat dla zabytków kaszubskiej Nordy...

Gniezdzewo

Leśniewo

Leśniewo

Zabezpieczenie

W trakcie czyszczenia muru zapewne pojawiły się ubytki w spoinach między cegłami, zatem należy uzupełnić spoiny i ewentualnie ponownie wykonać fugowanie spoin. Przed zastosowaniem nowych spoin trzeba starannie ocenić zgodność kolorystyczną starego i nowego fragmentu muru na przykładowym kawałku, tak by „załatane dziury” nie były zbyt widoczne.

Umytą, oczyszczoną i uzupełnioną powierzchnię należy zabezpieczyć za pomocą impregnatów hydrofobicznych. Na rynku nie brakuje preparatów, które chronią przed wilgocią i warunkami atmosferycznymi. Najlepiej wybrać głęboko penetrujący, odpowiedni do porowatej struktury cegły. Należy zadbać o dokładną impregnację cegły. Warto przed zdecydowaniem się na konkretny produkt sprawdzić jego działanie na mniejszym i mniej widocznym kawałku muru, co pozwoli ocenić finalny efekt. Jeśli mur będzie elementem wystroju wnętrza, należy pamiętać, by nie korzystać z toksycznych impregnatów.

Odnowiona i zabezpieczona cegła będzie wyglądała oryginalnie, a widoczny na niej „ślad czasu” tylko doda jej szlachetności.

DOM POMORSKI KASZUBSKA NORDA

Karwieńskie Błota

Gnieźdzewo

Mieroszyno

Swarzewo

Remont powinien podnosić walory użytkowe i estetyczne obiektu. Przepisy prawa budowlanego mają zabezpieczyć przed przypadkowymi i nieprofesjonalnymi działaniami. Niestety często to tylko postulat. Tak, jak w wielu dziedzinach mających znaczenie społeczne, **profesjonalne doradztwo dla właścicieli wykonujących prace remontowe tzw. systemem gospodarczym** jest postulatem adresowanym do gminnych służb, których zadaniem jest troska o przestrzeń wspólną...

DOM POMORSKI KASZUBSKA NORDA

Leśniewo

Starzyno

Połchowo

14

Błądzikowo

Puck

Sławutowo

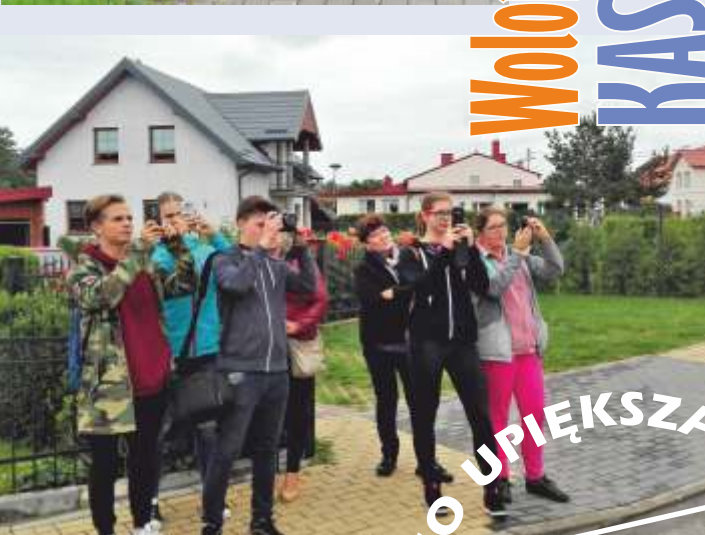
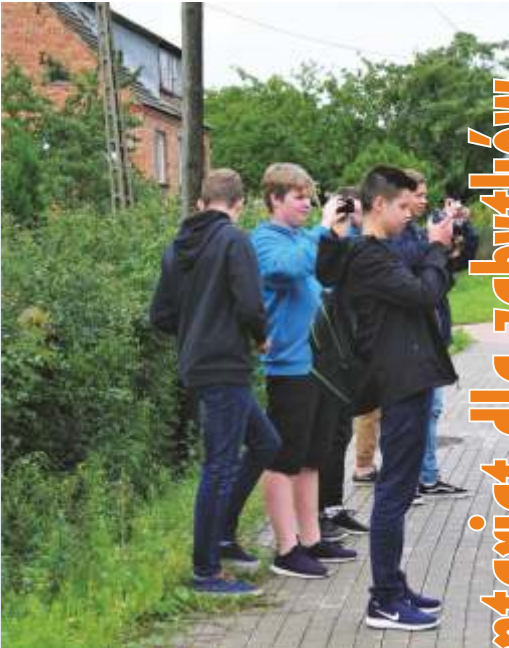

Strzelno

Wolontariat dla zabytków kaszubskiej Nordy...

DOM POMORSKI KASZUBSKA NORDA

Wolontariat dla zabytków KASZUBSKIEJ NORDY REZULTATY

Praca z wolontariuszem to zawsze inwestycja w przyszłość, przyszłość tej konkretnej osoby, naszej organizacji, społeczeństwa. Dlatego preferujemy w naszym stowarzyszeniu wolontariat długoterminowy, bo daje on lepsze szanse i korzyści dla obu stron. Nie zaktywizujemy wolontariusza, który nie będzie identyfikował się z naszą misją. By to nastąpiło, wolontariuszowi trzeba poświęcić czas i uwagę, dać mu przestrzeń do uczenia się, rozwoju. Kluczowa jest rola osób, które są opiekunami wolontariuszy.

Praca z wolontariuszami opiera się na budowaniu z nimi specyficznej relacji: uczymy się razem działać na rzecz innych, na rzecz rozwiązywania problemów. Spotykamy się, jesteśmy razem, wykonujemy zadania, podejmujemy nowe wyzwania, realizujemy nasze pomysły. Praca z wolontariuszami wymaga odpowiednich predyspozycji, otwartości, gotowości na spotkania z innymi, uczenia się wspólnie z innymi. W Towarzystwie Upiększania Miasta Pucka jesteśmy dla młodych ludzi partnerami. Tak określona relacja obliczona jest na dłuższy czas i mamy nadzieję, że przyniesie w perspektywie efekty długofalowe.

wykładowcy:

prof. Daniel Duda, patron projektu
Miroslaw Kuklik, muzealnik
Piotr Widerski, fotografik
Danuta Król, archeolog
Piotr Kropidłowski, fotografik
dr Danuta Dettlaff, historyk sztuki
dr Jan P. Dettlaff, historyk sztuki
Urszula Stachowiak, artysta plastyk
Piotr Rumanowski, artysta plastyk

Przewidywane rezultaty realizacji projektu:

- zorganizowany obóz wolontariacki dla młodzieży
- aktywizacja wolontariuszy opieki nad zabytkami; projekt wyłoni grupę 52 wolontariuszy przeszkolonych w zakresie podstawowej opieki nad zabytkami, możliwych do zagospodarowania w inicjatywach na rzecz dziedzictwa kulturowego Pomorza
- wykorzystanie wiedzy profesjonalistów do promocji wolontariatu na rzecz zabytków kaszubskiej Nordy
- popularyzacja idei ochrony miejscowego dziedzictwa kulturowego; konferencja podniesie poziom wiedzy z zakresu ochrony zabytków we wszystkich 7 gminach powiatu puckiego służb samorządowych, miłośników kultury oraz dzieci i młodzieży
- dokumentacja lokalnych zabytków; wystawa fotograficzna będzie wydarzeniem kulturalnym promującym twórczość młodzieży/wolontariuszy i tematykę ochrony zabytków Pomorza; folder pozostanie trwałą dokumentacją stanu „domu pomorskiego”
- powiększenie zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego
- popularyzacja pojęcia „dom pomorski” przyczyni się do identyfikacji grupy zabytków charakterystycznych dla Pomorza i ich ochrony; strona internetowa umożliwi szerszą identyfikację artefaktów w typie „domu pomorskiego”

Na terenie północnych Kaszub jest to pierwsza inicjatywa społeczna w zakresie ochrony zabytków, która inicjuje kolejne działania w zakresie społecznego ruchu opieki nad dziedzictwem kulturowym Pomorza.

Wolontariat dla zabytków kaszubskiej Nordy...

Obóz wolontariacki dla młodzieży gimnazjalnej Niepublicznego Gimnazjum w Pucku (14 uczestników) został zrealizowany w dniach 5-8 września 2017 na bazie infrastruktury Harcerskiego Ośrodka Morskiego w Pucku i Parku Kulturowego Osada Łowców Fok w Rzucewie, z zajęciami w czytelni Biblioteki Publicznej im. Zaślubin Polski z Morzem, sali multimedialnej Szpitalika Muzeum Ziemi Puckiej im. Floriana Ceynowy i w Skarbcu Benedyktynów w Żarnowcu. Wykłady nt. dziedzictwa kulturowego kaszubskiej Nordy (dr Danuta Dettlaff, dr Jan P. Dettlaff, dyr. Mirosław Kuklik, Krzysztof Garstkowiak) i zasad inwentaryzacji fotograficznej zabytków (dr Jan P. Dettlaff, Piotr Kropidłowski, Piotr Widerski) dopełniły warsztaty fotograficzne oraz *study tour* po miejscowościach: Puck, Sławoszyń, Gnieźdźewo, Żarnowiec. Szczególnym przedmiotem zainteresowania były obiekty na Pomorskim Szlaku Cysterskim i odchodzące w niebyt *siedliska gburskie* oraz *domy pomorskie*, w ramach wolontariatu udokumentowane fotograficznie przez młodzież. Ważnym modułem programu obozu były zajęcia plastyczno-informatyczne (Urszula Stachowiak, Piotr Rumanowski), których efektem było zaprojektowanie plakatów promujących wolontariat dla zabytków kaszubskiej Nordy; najlepszy plakat był przez młodzież szeroko kolportowany pocztą elektroniczną. Efektem panelu dyskusyjnego było wypracowanie przez wolontariuszy postulatów w zakresie potrzeby ochrony dziedzictwa kulturowego kaszubskiej Nordy z charakterystyczną architekturą ceglana 3 ćw. XIX i 1 ćw. XX wieku.

OBÓZ WOLONTARIACKI

17

Wolontariat dla zabytków kaszubskiej Nordy...

Warsztaty dla młodzieży szkół podstawowych (19 uczniów z 7. klas Niepublicznej Szkoły Podstawowej w Pucku i Szkoły Podstawowej w Żelistrzewie oraz 3. klasy Gimnazjum w Jastarni) zrealizowane zostały 11 września 2017 w czytelni Biblioteki Publicznej im. Zaślubin Polski z Morzem w Pucku oraz pracowni plastycznej Wiejskiego Domu Kultury w Żelistrzewie Ośrodka Kultury Sportu i Turystyki Gminy Puck wprowadziły uczestników w problematykę dziedzictwa kulturowego kaszubskiej Nordy oraz podstaw ochrony zabytków (dr Danuta Dettlaff, dr. Jan P. Dettlaff). Podczas *study tour* po Pucku młodzież zapoznała się podstawową terminologią i zasadami lustracji zabytków. Na zajęciach plastycznych (art. plast. Urszula Stachowiak) uczestnicy wykonali w technice kolażu projekty kart pocztowych, których podstawowym przesłaniem będzie popularyzowanie wolontariatu na rzecz zabytków; na bazie wybranego projektu została wydrukowana kartka pocztowa do publicznej dystrybucji tradycyjną pocztą (kolportaż przez młodzieżowych wolontariuszy w październiku br).

WARSZTATY DLA SENIORÓW

Warsztaty dla seniorów (14 uczestników dorosłych) zrealizowane 9 września 2017 w Parku Kulturowym Osada Łowców Fok w Rzućwie podczas Europejskich Dni Dziedzictwa, poprzedziły zajęcia w Skarbcu Benedyktyn w Żarnowcu z zakresu fenomenu kulturowego lokalnych zabytków kaszubskiej Nordy na Pomorskiej Pętli Europejskiego Szlaku Cysterskiego (prof. D. Duda, dr Danuta Dettlaff, dr Jan P. Dettlaff, Piotr Kropidłowski). Podczas *study tour* po Żarnowcu i Starzynie uczestnicy zapoznali się z problematyką ochrony *domu pomorskiego* i *siedlisk gburskich*. W ramach wprowadzenia do problematyki ochrony zabytków archeologicznych (Danuta Król) i warsztatów archeologicznych (Danuta Król, Krzysztof Garstkowiak) uczestnicy poznali zasady aktywnej ochrony zabytków poprzez działalność parku kulturowego. Efektem przeprowadzonego panelu dyskusyjnego jest wypracowanie postulatów w zakresie uspołecznienia problematyki ochrony dziedzictwa:

- konieczność wypracowania modelu współpracy w obszarze ochrony zabytków pomiędzy samorządem lokalnym a organizacjami społecznymi
- włączenie finansowania ochrony zabytków w lokalny system grantowy wsparcia organizacji pozarządowych
- popularyzacja lokalnego dziedzictwa
- promocja ochrony zabytków lokalnych w środowisku lokalnym
- wsparcie właścicieli i administratorów obiektów zabytkowych w zakresie fachowego doradztwa związanego z ochroną zabytków.

20

Warsztaty konserwatorskie (11 osób) zrealizowane 16 września 2017 w oparciu o infrastrukturę Centrum Kulturalno-Duszpasterskiego im. bpa Konstantyna Dominika w Pucku, a przeprowadzone zostały na zabytkowych obiektach ludwisarstwa gdańskiego: 2 barokowych lichtarzach i 2 gotyckich elementach świecznika z Żarnowca, 2 gotyckich świecznikach ze Starzyna, 6 gotyckich świeczników i 2 eklektycznych lichtarzach z puckiej Fary. Wprowadzenie do technik konserwatorskich brązu i mosiądzu oraz nadzór konserwatorski przeprowadził starszy renowator z Muzeum Narodowego w Gdańsku (Maciej Głowacki); użyto metody mechanicznej z ograniczonym zastosowaniem profesjonalnego środka chemicznego. Obiekty zabezpieczono na czas transportu i przechowywania wykonanymi z tkaniny opakowaniami.

Wolontariat dla zabytków kaszubskiej Nordy...

KONFERENCJA WOLONTARIAT DLA ZABYTEKÓW KASZUBSKIEJ NORDY'2017

TOWARZYSTWO UPIĘKSZANIA MIASTA PUCKA

...miejsce:

Wiejski Dom Kultury

Ośrodka Kultury, Sportu i Turystyki

w Gminie Puck

Żelistrzewo, ul. Lipowa 17

27 października 2017 r.

...w programie:

- **Agnieszka Kowalska** /Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków
Rola i zadania wolontariatu w organizacji ochrony zabytków
- **Tomasz Błyskosh** /dyrektor Oddziału Gdańskiego Narodowego Instytutu Dziedzictwa
Rola i zadania samorządu terytorialnego w organizacji ochrony zabytków
- **Danuta Król** /Muzeum Archeologiczne w Gdańsku
Park Kulturowy w Rzucewie gmina Puck – ochrona, zagospodarowanie, funkcjonowanie
- **dr Jan P. Dettlaff** /dyrektor Ośrodka Kultury Sportu i Turystyki w Gminie Puck
Rola i zadania gminnej instytucji kultury w organizacji ochrony zabytków
- **dr Danuta Dettlaff** /prezes Towarzystwa Upiększania Miasta Pucka
Podsumowanie realizacji programu pt. Wolontariat dla zabytków kaszubskiej Nordy'2017
- wernisaż wystawy fotograficznej: **pt. Wolontariat dla zabytków kaszubskiej Nordy'2017**

NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA
NATIONAL HERITAGE BOARD OF POLAND

Wolontariat
dla dziedzictwa

WOJEWÓDZTWO POMORSKIE

Projekt jest dofinansowany ze środków
NARODOWEGO INSTYTUTU DZIEDZICTWA – Wolontariat dla dziedzictwa
i WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Wolontariat dla zabytków kaszubskiej Nordy '2017

foto: Dominik Heyduk; prace Dawid Rams i Karol Talarczyk; proj. plast. Jan P. Dettlaff / OKSIT

...nie bądź płytki

chronź zabytki!

ISBN 978-83-60957-23-3

Patronaty medialne:

TELEWIZJA TTM

NADMORSKI 24.pl

Radio KASZEBE
94.1 FM 92.1 FM 90.1 FM

Dziennik
Bałtycki

BWM Studio
studio@bwm.pl